

Rendkívül sokat utazott a világban és külföldi expedíciók állandó részese volt. Dr. František KELE munkatársával még 1971-ben kezdeményezte a Szlovák Földrajzi Társaság keretében működő „Kutatási és expedíciós tevékenység magashegységeken” szekció létrehozását, és vett részt az annak keretében szervezett tudományos kutató expedíciókban és felfedezőutakon. Ezek tapasztalatait a sajtóban közzétett beszámolóiban ismertette a széles olvasóközönsséggel.

P. MARIOT igen értékes, fegyelmezett, nagyfokú felelősség- és igazságérzettel rendelkező ember volt. Bár a súlyos betegség aláásta egészségét, reményét és az élet értelmébe vetett hitét az utolsó pillanatig sem veszítette el. Váratlan távozásával a szlovák humánföldrajzot érzékeny veszteség érte.

A szlovák geográfusok közössége 2004. január 16-án a pozsonyi temetőben, hamvasztás utáni gyászszertartáson vett végső búcsút Peter MARIOTTól. Fájdalmukban sok külföldi kolléga, köztük magyar földrajzos osztozik, akik szoros szakmai és szívélyes baráti kapcsolatot ápoltak a kiváló geográfussal.

Szlovákból fordította: MÉSZÁROS ERIKA

DANIEL KOLLÁR

Torsten Hägerstrand (1916–2004)

2004 május 3-án, 87 éves korában elhunyt Torsten (nagy számú barátainak „Tor”) HÄGERSTRAND, a 20. sz. svéd geográfijának talán legjelentősebb, mindenképpen a legszeretettelibb személyisége. Nagy volt a nemzetközi befolyása, hiszen a modern geográfia több alapkérdésének megfogalmazásában játszott kiemelkedő szerepet.

1953-ban doktorált a Lundi Egyetemen, s 1957-ben lett ott professzor. Rövid – bár nagyszámú – külföldi utazásait leszámítva egész életét a dél-svédországi kisvárosban töltötte, s tette e város jó nevű egyetemét hosszú időre a geográfusok Mekkájává.

A *Lund Studies in Geography* c. tanulmánykötet-sorozat szerkesztői közreműködésével a modern geográfia izgalmas publikációs fóruma lett.

Legfontosabb tudományos újításai a térbeni mozgás modellezésére irányultak. Első alapvető munkája a fenti sorozat-kiadványban 1952-ben megjelent „Az innovációs hullámok terjedése” (*The propagation of innovation waves*) volt, amelyben HÄGERSTRAND – a világon elsőként – átfogó, modellszerű magyarázatot adott az innovációs központokból a befogadó vagy akadályozó területek felé áramló technikai, társadalmi vagy intézményi innovációk földrajzi elterjedésére.

A másik, 1957-ben publikált *Migration and area* c. mozgás-vizsgálati tanulmánya a népesség vándorlásának általános tér-jellemzőit ismét a kibocsátó és befogadó területek kontextusában tárgyalta. A harmadik tér-mozgás modellje pedig az időföldrajz (*time geography*) volt: annak a vizsgálata, hogy milyen szabályossággal mozog a népesség a nap 24 órájában egy településen belül (pl. a tanulók a lakóhely és az iskola között) vagy egy téregységen belül (ingázás, gyógyüdülő felkeresése stb.). Az általa kidolgozott modellek a fejlett országokban voltak alkalmazhatóak, s módserül szolgálhattak távlati területi és városstervezéshez is.

HÄGERSTRAND sokat segített nemzetközi pályámon. 1960-ban, Stockholmban ismerkedtünk meg, a Nemzetközi Földrajzi Unió (NFU) kongresszusán. Meg volt lepve, hogy valaki az elzárt Kelet-Európából ismeri munkásságát. Ez annak volt köszönhető, hogy a Magyar Földrajzi Társaság könyvtárában cserepéldányként megtalálható volt a *Lund Studies in Geography* (no meg annak, hogy elolvastam...).

1968 és 1976 között ő volt az NFU alelnöke. Segítségével sikerült elérni, hogy az NFU első regionális (európai) konferenciáját 1971-ben Budapesten rendezték meg. (akkor én voltam az igen aktív NFU Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke).

Ebben az időben hozta létre az Unió a Falusi Térségek Fejlesztésének Munkabizottságát (Commission on Rural Development), amely elnökléssel 12 évig (1972–1984 között) működött. Alapító tagja volt az Academia Europaea-nak (1988) és ő volt az egyik ajánlóm 1990 évi tagfelvételeimkor (a másik a német W. MANSHARD).

Torsten HÄGERSTRAND tudományos munkássága nagyon sok megbecsülést kapott a világ minden táján: tiszteleti tagja volt a finn, a norvég, az USA tudományos akadémiának és a brit Royal Geographical Society-nak, alelnöke a European Science Foundation-nak.

Öt éve találkoztunk Stockholmban egy nemzetközi konferencián. Elbúcsúzáskor még utánam sietett, s mondta: remélem még találkozunk. Sajnos, már nem találkozunk. A jó embereket azonban megőrzi a szerető emlékezet.

ENYEDI GYÖRGY

Neves geográfusaink köszöntése

2004-ben a Földrajztudományi Kutatóintézet kollektívája két kiemelkedő kutatóját is ünnepelhette: az életének 75. évét betöltő MAROSI Sándor akadémikust, és a 70 éves BERÉNYI István tudományos tanácsadót.

A MAROSI akadémikust köszöntő ünnepi ülésre 2004. június 3-án a Magyar Tudományos Akadémia Roosevelt téri székházában került sor. Elsőként az Akadémia Földtudományok Osztálya nevében PANTÓ György osztályelnök üdvözlő szavai hangzottak el, majd SCHWEITZER Ferenc, az FKI igazgatója méltatta a kiváló tájkutatót, az intézet egyik alapító tagja tudományos érdemeit. A pályatársak nevében TÓTH József, a Pécsi Tudományegyetem (PTE) rektora, egyben a PTE a Földrajzi Intézetének igazgatója köszöntötte MAROSI Sándort. A tanítványok népes tábora nevében PAPP Sándor, az ELTE Természetföldrajzi tanszékének egyetemi docense mondott köszönetet mindazért a sok évtizedes szakmai tevékenységért, amellyel MAROSI akadémikus elősegítette a táj kutatás eredményeinek beépülését a természetföldrajz hazai felsőfokú oktatásába. Ezt követően – az ünnepi program fénypontjaként – DOVÉNYI Zoltán intézeti igazgatóhelyettes átnyújtotta az ünnepeltnek az a 32 tanulmányt tartalmazó, „Táj és Környezet” címet viselő terjedelmes tiszteletkötetet, amellyel a Kutatóintézet és a hazai geográfia legkiválóbbjai lepték meg MAROSI professzort élete nevezetes évfordulója alkalmából. Az emlékezetes intézeti eseményen MAROSI akadémikus meghatottan mondott köszönetet a nagyszámú jelenlevőnek.

A 70 éves BERÉNYI István professzornak, az FKI 1991–1997 közötti igazgatójának köszöntésére a Magyar Tudomány Napjához kapcsolódó rendezvénysorozat keretében került sor 2004. november 16-án, az MTA Budaörsi úti Kutatóházának konferenciatermében. A „Szociálgeográfia térben és időben” címet viselő ünnepi tudományos ülést SCHWEITZER Ferenc intézeti igazgató nyitotta meg, részletesen méltatva BERÉNYI professzornak, a hazai szociálgeográfiai iskola megalapítójának és legeredményesebb művelőjének érdemeit, és azt a szerteágazó tudományszervezői tevékenységet, amely révén az 1990-es évek az FKI európai hírű társadalomföldrajzi kutatóműhellyé vált. A rendezvény szakmai programjában 6 előadás hangzott el. Az elsőben ENYEDI György akadémikus a 21. század társadalomföldrajzának várható sajátosságairól értekezett, majd BELUSZKY Pál, az MTA RKK tudományos tanácsadója mutatta be a 20. század eleji Magyarország belső vándormozgalmának főbb területi jellegzetességeit. A kultúrtáj és a népesedési folyamatok néhány össze-